

Chuẩn bị đọc

1. Người như thế nào được xem là người thông minh?
2. Theo em, người thông minh có thể giúp ích gì cho mọi người?

¹ *Chắc chắn*: tin chắc việc sẽ xảy ra như dự kiến.

² *Ra chiều*: tỏ vẻ, ra vẻ.

³ *Biệt xứ*: nơi xa hẳn xứ sở của mình, không ai biết tin tức.

Trải nghiệm cùng văn bản

Ngày xưa, có ông vua nọ sai một viên quan đi dò la khắp nước tìm người tài giỏi. Viên quan ấy đã đi nhiều nơi, đến đâu quan cũng ra những câu đố oái oăm¹ để hỏi mọi người. Đã mất nhiều công tìm kiếm nhưng viên quan vẫn chưa thấy có người nào thật lỗi lạc².

Một hôm, viên quan đi qua một cánh đồng làng kia, chợt thấy bên vệ đường có hai cha con nhà nọ đang làm ruộng: cha đánh trâu cày, con đập đất. Ông bèn dừng ngựa lại hỏi:

– Này, lão kia! Trâu của lão cày một ngày được mấy đường?

Người cha đứng ngẩn ra chưa biết trả lời thế nào thì đứa con chừng bảy, tám tuổi nhanh miệng hỏi vặn lại quan rằng:

– Thế xin hỏi ông câu này đã. Nếu ông trả lời đúng ngựa của ông đi một ngày được mấy bước, tôi sẽ cho ông biết trâu của cha tôi cày một ngày được mấy đường.

Viên quan nghe cậu bé hỏi lại như thế thì há hốc mồm sững sột, không biết đáp sao cho ổn. Quan thầm nghĩ, nhất định nhân tài ở đây rồi, chả phải tìm đâu mất công. Quan bèn hỏi tên họ, làng xã quê quán của hai cha con rồi phi ngựa một mạch về tâu vua.

Nghe chuyện, vua lấy làm mừng lắm. Nhưng, để biết chính xác hơn nữa, vua cho thử lại. Vua sai ban cho làng ấy ba thúng gạo nếp với ba con trâu đực, ra lệnh phải nuôi làm sao cho ba con trâu ấy đẻ thành chín con, hạn năm sau phải đem nộp đủ, nếu không thì cả làng phải tội. **1**

Dự đoán

1 Theo em, ai sẽ là người giải quyết thử thách này? Người đó có thành công không?

Khi dân làng nhận được lệnh vua thì ai nấy đều tung hứng³ và lo lắng, không hiểu thế là thế nào. Bao nhiêu cuộc họp làng, bao nhiêu lời bàn, vẫn không có cách gì giải quyết cả. Từ trên xuống dưới, mọi người đều coi là một tai hoạ. Việc đến tai em bé con nhà thợ cày. Em liền báo cha:

– Chả mấy khi được lộc vua ban, cha cứ thưa với làng giết thịt hai con trâu và đồ hai thúng gạo nếp để mọi người ăn một bữa cho sảng miệng. Còn một trâu và một thúng gạo, ta sẽ xin làng làm phí tổn cho cha con ta trải kinh lo liệu việc đó.

– Đã ăn thịt còn lo liệu thế nào? Mày đừng có làm đại mà bay mất đầu, con ạ!

Nhưng đứa con quả quyết:

– Cha cứ mặc con lo liệu, thế nào cũng xong xuôi mọi việc.

¹ Oái oăm: trái với bình thường một cách kì quặc.

² Lỗi lạc: tài giỏi khác thường.

³ Tung hứng: ngẩn ngơ vì việc xảy ra bất ngờ ngoài dự kiến (giống như *chung hứng*).

Người cha vội ra đình trình bày câu chuyện với dân làng. Mọi người nghe nói vẫn còn ngờ vực, bắt cha con phải làm giấy cam đoan, mới dám ngả¹ trâu đánh chén.

Sau đó mấy hôm, hai cha con khăn gói tìm đường vào kinh. Đến hoàng cung, con bảo cha đứng đợi ở ngoài, còn mình thì nhè lúc mấy tên lính canh vô ý, lén vào sân rồng khóc um lên. Vua sai lính điếu² em bé vào, phán hỏi:

– Thằng bé kia, mày có việc gì? Sao lại đến đây mà khóc?

– Tàu đức vua – em bé vờ vĩnh đáp – mẹ con chết sớm mà cha con thì không chịu để em bé để chơi với con cho có bạn, cho nên con khóc. Dám mong đức vua phán bảo cha con cho con được nhờ.

Nghe nói, vua và các triều thần đều bật cười. Vua lại phán:

– Mày muốn có em thì phải kiếm vợ khác cho cha mày, chứ cha mày là giống đực làm sao mà đẻ được!

Em bé bỗng tươi tỉnh:

– Thế sao làng chúng con lại có lệnh trên bắt nuôi ba con trâu đực cho đẻ thành chín con để nộp đức vua? Giống đực thì làm sao mà đẻ được ạ!

Vua cười, bảo:

– Ta thử đây thôi mà! Thế làng chúng mày không biết đem trâu ấy ra thịt mà ăn với nhau à?

– Tàu đức vua, làng chúng con sau khi nhận được trâu và gạo nếp, biết là lộc của đức vua, cho nên đã làm cỗ ăn mừng với nhau rồi.

Vua và đình thần³ chịu thằng bé là thông minh lỗi lạc. **2** Nhưng vua vẫn còn muốn thử một lần nữa. Qua hôm sau, khi hai cha con đang ăn cơm ở công quán⁴, bỗng có sứ nhà vua mang tới một con chim sẻ, với lệnh bắt họ phải dọn thành ba cỗ thức ăn. Em bé nhờ cha lấy cho mình một cái kim may rồi đưa cho sứ giả, bảo:

– Ông cầm lấy cái này về tàu đức vua xin rèn cho tôi thành một con dao để xẻ thịt chim.

Vua nghe nói, từ đó mới phục hẳn.

Lập tức, vua cho gọi cả hai cha con vào, ban thưởng rất hậu.

Hồi đó, có một nước láng giềng lắm le muốn chiếm bờ cõi nước ta. Để dò xem bên này có nhân tài hay không, họ sai sứ đưa sang một cái vỏ con ốc vặn rất dài, rỗng hai đầu, đổ làm sao xâu một sợi chỉ mảnh xuyên qua đường ruột ốc.

Dự đoán

2 Liệu trong phần tiếp theo, em bé có phải vượt qua những thử thách khác nữa hay không?

¹ Ngả: giết gia súc để lấy thịt.

² Điếu: dẫn vào theo lệnh trên.

³ Đình thần: các quan lại trong triều đình (giống như triều thần).

⁴ Công quán: nhà để quan lại tạm trú khi đi làm việc công.

Sau khi nghe sứ thần trình bày mục đích cuộc đi sứ, vua quan đưa mắt nhìn nhau. Không trả lời được câu đố oái oăm ấy tức là tỏ ra thua kém và thừa nhận sự thần phục¹ của mình đối với nước láng giềng. Các đại thần đều vô đầu² suy nghĩ. Có người dùng miệng hút. Có người bôi sáp vào sợi chỉ cho cứng để cho dễ khâu, v.v... Nhưng, tất cả mọi cách đều vô hiệu. Bao nhiêu ông trạng và các nhà thông thái được triệu³ vào đều lắc đầu bó tay. Cuối cùng, triều đình đành mời sứ thần ra ở công quán để có thời gian đi hỏi ý kiến em bé thông minh nọ.

Khi viên quan mang dụ chỉ⁴ của vua đến thì em còn đùa nghịch ở sau nhà. Nghe nói việc khâu chỉ vào vỏ ốc, em bé hát lên một câu:

Tang tình tang! Tinh tình tang!

Bắt con kiến càng buộc chỉ ngang lưng

Bên thò⁵ lấy giấy mà bung,

Bên thò bôi mỡ, kiến mừng kiến sang,

Tang tình tang...

rồi bảo:

– Cứ theo cách đó là khâu được ngay! ³

Viên quan sung sướng, vội vàng trở về tâu vua. Vua và các triều thần nghe nói mừng như mở cờ trong bụng. Quả nhiên, con kiến càng đã khâu được sợi chỉ xuyên qua đường ruột ốc hộ cho nhà vua trước con mắt thần phục của sứ giả nước láng giềng.

Liền đó, vua phong cho em bé làm trạng nguyên. Vua lại sai xây dinh thự ở một bên hoàng cung cho em ở, để tiện hỏi han.

(Theo Ngữ văn 6, tập một, Nguyễn Khắc Phi (TCB) Sdd)

¹ *Thần phục*: chịu phục tùng và tự nhận làm bề tôi của vua hoặc chư hầu của nước lớn.

² *Vô đầu*: bối rối, lúng túng vì chưa tìm được cách giải quyết.

³ *Triệu*: ra lệnh gọi.

⁴ *Dụ chỉ*: văn bản để truyền lệnh của vua.

⁵ *Thò*: thì.

Suy luận

³ Chỉ tiết em bé giải câu đố bằng cách "hát lên một câu" cho em biết điều gì về nhân vật này?

Suy ngẫm và phản hồi

1. Truyện *Em bé thông minh* kể về kiểu nhân vật nào trong truyện cổ tích?
2. Đọc đoạn văn sau:

Hồi đó, có một nước láng giềng lắm le muốn chiếm bờ cõi nước ta. Để dò xem bên này có nhân tài hay không, họ sai sứ đưa sang một cái vỏ con ốc vặn rất dài, rộng hai đầu, để làm sao khâu một sợi chỉ mảnh xuyên qua đường ruột ốc.

Đây là lời của người kể chuyện hay lời của nhân vật? Vì sao em cho là như vậy?

3. Trong truyện, em bé đã vượt qua những thử thách nào? Các thử thách ấy có ý nghĩa gì trong việc thể hiện phẩm chất của nhân vật em bé thông minh?
4. Em đánh giá như thế nào về kết thúc của truyện?
5. Theo em, chủ đề của truyện *Em bé thông minh* là gì?
6. Lời giải đố của các nhân vật thông minh trong truyện cổ tích thường dựa vào kiến thức từ đời sống. Việc tích lũy kiến thức từ đời sống có tác dụng gì đối với chúng ta?